

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення дисертації
Гушилика Антона Борисовича
на тему «Правовий статус боржника у справі про банкрутство»,
підготовленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 Право, галузь знань 08 Право**

На виконання рішення Вченої ради Донецького державного університету внутрішніх справ від 26 серпня 2021 року (протокол № 19) за результатами фахового семінару, проведеного 30 серпня 2021 року кафедрою господарсько-правових дисциплін та економічної безпеки факультету № 3 Донецького державного університету внутрішніх справ, рецензенти доктор юридичних наук, професор Іванюта Наталя Валеріївна та доктор юридичних наук, доцент Захарченко Андрій Миколайович, розглянувши дисертацію та наукові публікації, у яких висвітлено основні наукові результати дисертації Гушилика Антона Борисовича на тему «Правовий статус боржника у справі про банкрутство», дійшли такого висновку.

I. Науковий рівень дисертації.

Актуальність теми дослідження

Ефективність законодавства про банкрутство безпосередньо впливає на економічне життя та інвестиційну привабливість країни. Чи не основним учасником справи про банкрутство, заради якого власне ця справа і починається, є боржник. Мета участі добросовісного боржника у справі про банкрутство подвійна – відновити свою платоспроможність та розрахуватися з кредиторами. Разом з тим, на практиці доволі часто доводиться констатувати, що недобросовісні учасники господарських відносин використовують механізм банкрутства з метою звільнення від боргів та так званого «старту з чистого аркуша», при цьому не думаючи про задоволення вимог своїх кредиторів.

Правова природа інституту банкрутства неоднорідна – цей інститут, або навіть підгалузь, як це обґрунтовують багато науковців, містить у собі

норми як матеріального, так і процесуального права. Адже до моменту відкриття провадження у справі про банкрутство боржник і його кредитори перебувають в основному в матеріальних правовідносинах, але вже на цьому етапі можуть виникнути передумови для відкриття провадження у справі про банкрутство. Після відкриття провадження у справі про банкрутство всі матеріальні відносини трансформуються у процесуальні, за участю господарського суду та професійного учасника справи про банкрутство – арбітражного керуючого.

Питання правової природи норм Кодексу України з процедур банкрутства (далі – КУзПБ) є дискусійним у науковій літературі: одні вчені вважають цей закон матеріально-правовим, інші – процесуально-правовим. Але більшість сходиться на думці, що КУзПБ містить норми як матеріального, так і процесуального права.

Питання правового регулювання та практичного застосування до неплатоспроможного боржника процедур банкрутства неодноразово опинялися у центрі уваги вітчизняних науковців, серед яких слід відзначити: О.М. Бірюкова, А.А. Бутирського, І.А. Бутирську, О.А. Беяневич, І.О. Вечірка, В.В. Джуня, Ю.В. Кабенюк, О.А. Латиніна, Я.О. Левшину, С.В. Мінковського, Б.М. Полякова, П.Д. Пригузу, В.В. Радзивілюк, Я.Г. Рябцеву, Л.Г. Талана, Т.М. Чубар та інших. У працях вказаних науковців всебічно досліджуються теорія конкурсного процесу, аналізується судова практика у справах про банкрутство (неплатоспроможність) і здійснюється порівняльно-правове дослідження систем неспроможності України та зарубіжних країн.

Разом з тим, доводиться констатувати відсутність комплексних досліджень статусу боржника у справі про банкрутство, особливо з урахуванням положень КУзПБ.

Враховуючи наведене, актуальним видається дослідження правового статусу боржника у справі про банкрутство та з'ясування правової природи відносин, що виникають за участю неплатоспроможного боржника.

Рівень наукової новизни результатів дослідження

Дисертація А.Б. Гушилика є комплексним дослідженням правового статусу боржника у справі про банкрутство, в якому обґрунтовано нові наукові положення та сформульовано висновки, які містять наукову новизну, а також обґрунтовано пропозиції щодо вдосконалення законодавства України про банкрутство.

Аналіз роботи А.Б. Гушилика дає підстави констатувати, що в роботі отримані нові наукові результати, а саме:

– запропоновано виділити такі етапи трансформації правових відносин за участю неплатоспроможного боржника: 1) боржник та його кредитори перебувають виключно у матеріальних правовідносинах, ще не усвідомили факт неплатоспроможності боржника, а має місце тільки затримка у виплаті грошових коштів з боку боржника; 2) через несплату грошових коштів кредитори звернулися до суду в порядку позовного чи наказного провадження з вимогою про стягнення з боржника належних їм грошових коштів – матеріальні правовідносини перейшли у процесуальну площину; 3) стадія виконання судового рішення – процесуальні відносини між боржником та кредиторами, але вже за участю також органів примусового виконання судових рішень; 4) відкриття провадження у справі про банкрутство – матеріально-процесуальні відносини, які регулюються нормами і господарського, і господарського процесуального права;

– обґрунтовано, що процесуально-правовий статус неплатоспроможного боржника є похідним від матеріально-правових правовідносин і поєднує у собі декілька елементів: 1) обов'язкова участь боржника (юридичні особи (за певними виключеннями) та громадяни); 2) наявність матеріального правовідношення; 3) волевиявлення особи (кредитора або боржника) для відкриття провадження у справі про банкрутство; 4) дотримання заявником процесуальних норм щодо оформлення заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство та надання необхідних доказів;

– здійснено класифікацію особливих категорій боржників – юридичних осіб за такими критеріями, як: за критерієм джерела правого регулювання та за критерієм спеціалізації арбітражного керуючого;

удосконалено положення щодо:

– визначення поняття боржника у справі про банкрутство шляхом пропозиції визначати боржника у справі про банкрутство з позицій матеріального і процесуального права як суб'єкта права, який не в змозі виконати свої грошові зобов'язання перед кредиторами, щодо якого у господарському суді перебуває справа про банкрутство або застосовуються заходи досудової санації;

– визначення поняття банкрута шляхом пропозиції визначати банкрута як боржника, неспроможність якого відновити свою платоспроможність за допомогою процедури санації та реструктуризації і погасити встановлені у порядку, визначеному Кодексом України з процедур банкрутства, грошові вимоги кредиторів інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури або процедури погашення боргів боржника, встановлена господарським судом;

– співвідношення матеріально-правового та процесуально-правового статусу неплатоспроможного боржника, а саме наголошено, що вони співвідносяться як зміст і форма, при чому форма (процесуальний статус) не може існувати без змісту (матеріальний статус), адже якщо боржник розрахувався із своїми кредиторами, то ні про яку справу про банкрутство вже говорити не можна. Процесуально-правовий статус боржника у справі про банкрутство постійно змінюється, в залежності від стадії провадження. При чому, як правило, така зміна відбувається в сторону зменшення обсягу право- і дієздатності неплатоспроможного боржника;

– повноважень господарського суду у справі про банкрутство шляхом аргументації необхідності дозволити господарському суду, який розглядає справу про банкрутство, скасовувати всі арешти, накладені на майно боржника, у тому числі і накладені у межах кримінального провадження;

– особливостей розгляду справ про неплатоспроможність фізичних осіб, а саме запропоновано банкрутство фізичної особи-підприємця здійснювати за правилами, які застосовуються щодо боржників-юридичних осіб;

– зворотньої сили законодавства про банкрутство в часі, а саме, наголошено, що навіть за відсутності справи про банкрутство суб'єкт господарювання повинен дотримуватись норм КУзПБ і усвідомлювати, що до нього у майбутньому можуть бути застосовані норми КУзПБ, який містить особливі механізми, спрямовані на задоволення вимог кредиторів. Відтак, господарська діяльність має здійснюватись з дотриманням діючих правових норм;

дістали подальшого розвитку положення щодо:

– процедури розпорядження майном боржника через аргументацію того, що процедура розпорядження майном складається з чотирьох стадій: підготовче засідання; попереднє засідання; збори кредиторів; підсумкове засідання. При цьому підготовче засідання дає старт процедурі розпорядження майном, попереднє засідання є своєрідним «екватором» процедури розпорядження майном, збори кредиторів є стадією, на якій формується представницький орган кредиторів – комітет кредиторів, а у підсумковому засіданні припиняється процедура розпорядження майном;

– правового становища боржника під час застосування до нього процедури санації шляхом аргументації того, що ця процедура є найбільш сприятливою для боржника, яка захищає його від кредиторів. У процедурі санації господарська діяльність боржника продовжується, однак керівництво боржником переходить до нейтральної особи – арбітражного керуючого. Фактично керуючий санацією стає керівником боржника, при цьому корпоративні права учасників боржника зберігаються, але їхня правомочність є обмеженою.

Обґрунтованість і достовірність результатів дослідження

Викладені в дисертації наукові висновки, положення і рекомендації є

обґрунтованими, базуються на ретельному аналізі літератури з тематики дослідження та узагальненні практики застосування міжнародного та господарського, господарського процесуального законодавства (усього – 201 найменування).

У ході написання роботи було використано загальнонаукові (історичний, соціологічний, аналізу, системно-структурний, класифікації, аналогії тощо) та спеціальні (формально-логічний, порівняльно-правовий, структурно-функціональний) методи дослідження.

Структура дисертаційного дослідження А.Б. Гушилика відповідає визначеній меті та поставленим завданням дослідження, робота складається із трьох розділів, які містять дев'ять підрозділів. Виклад результатів дослідження здійснено на належному науково-методичному рівні із застосуванням механізмів та засобів спеціальної господарсько-правової термінології. Наукові положення та рекомендації є достатньо аргументованими, базуються на ґрунтовному аналізі матеріалів судової практики, а також на аналізі поглядів та аргументів вчених-юристів, накопиченому у сфері права неспроможності (банкрутства).

Дисертація написана грамотно, оформлена згідно з чинними вимогами та відповідає п. 10 Тимчасового порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167. Мовностилістична культура роботи досить висока. Список використаних літературних джерел, а також посилання на них у тексті дисертації зроблено з дотриманням вимог.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження

Одержані у роботі результати дослідження становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес та можуть бути використані:

– у науково-дослідній сфері – при здійсненні майбутніх досліджень правового статусу боржника у справі про банкрутство;

– у нормотворчій діяльності – при підготовці та внесенні змін до законодавства України про банкрутство (неплатоспроможність);

– у правозастосовній діяльності – під час розгляду господарськими

судами справ про банкрутство (довідка Адвокатського об'єднання «Юридична компанія «Фортуна» від 05 липня 2021 року № 5);

– в освітньому процесі – під час підготовки навчально-методичного забезпечення з курсів «Право неспроможності (банкрутства)», «Господарське право», «Господарське процесуальне право».

II. Відповідність оформлення дисертації встановленим вимогам

Оформлення дисертації А.Б. Гушилика на тему «Правовий статус боржника у справі про банкрутство» відповідає Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40.

III. Кількість і обсяг публікацій. Повнота опублікованих матеріалів дисертації.

Основні наукові результати дисертації А.Б. Гушилика на тему «Правовий статус боржника у справі про банкрутство» опубліковано у періодичному науковому виданні інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу, з наукового напрямку, за яким підготовлено дисертацію, у 4 статтях у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, а також у 10 публікаціях апробаційного характеру, які розкривають основний зміст дисертації:

*Стаття у періодичних наукових виданнях інших держав,
які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку
та/або Європейського Союзу*

1. Hushylyk A. Legal regulation of bankruptcy of individuals in Ukraine. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2020. No. 2. Vol. 1. P. 99–103.

*Статті у наукових виданнях,
включених до переліку наукових фахових видань України*

1. Гушилик А. Матеріально-правовий і процесуально-правовий статус неплатоспроможного боржника. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 8. С. 61–65.
2. Гушилик А. Б. Правова природа статусу боржника у справі про банкрутство. *Право і суспільство*. 2019. № 1. Ч. 2. С. 49–53.
3. Гушилик А. Б. Деякі особливості процесуального становища банкрута у ліквідаційній процедурі. *Судова апеляція*. 2019. № 4. С. 88–95.
4. Гушилик А. Правове становище боржника у справі про банкрутство на стадії санації. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 4. С. 76–80.

Публікації апробаційного характеру

1. Гушилик А. Б. Судові процедури, що застосовуються до неплатоспроможного боржника. *Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні*: Матеріали Міжнародної наукової конференції (Чернівці, 26-27 жовтня 2017 р.). Чернівці: Технодрук, 2017. С. 282–284.
2. Гушилик А. Підготовче провадження за новою редакцією Господарського процесуального кодексу України. *Матеріали студентської наукової конференції Чернівецького національного університету* (17-19 квітня 2018 року). Юридичний факультет. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2018. С. 23–24.
3. Гушилик А. Б. Правова природа відносин, що виникають за участю неплатоспроможного боржника. *Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні*: Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (Чернівці, 18-19 жовтня 2018 р.) [редкол.: О. В. Щербанюк (голова), А.С. Цибуляк-Кустевич (відпов. секр.) та ін.]. Чернівці, 2018. С. 313–314.
4. Гушилик А. Б. Перспективи запровадження банкрутства фізичних осіб. *Правове забезпечення соціально-економічного розвитку: стан та перспективи*: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції,

присвяченої 35-річчю кафедри господарського права Донецького національного університету імені Василя Стуса (м. Вінниця, 11-12 жовтня 2019 р.). Наук. ред. А. Г. Бобкова, А. М. Захарченко. Вінниця: Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2019. С. 77–78.

5. Гушилик А. Б. Деякі аспекти правового становища боржника на стадії розпорядження майном у справі про банкрутство в Україні. *Le tendenze e modelli di sviluppo della ricerche scientifici: Raccolta di articoli scientifici «ΛΟΓΟΣ» con gli atti della Conferenza scientifica e pratica internazionale* (Roma, Italia, 13 marzo 2020). Piattaforma scientifica europea, 2020. T. 3. P. 56–58.

6. Гушилик А. Б. Підвідомчість справ за участю боржника, щодо якого відкрито провадження у справі про банкрутство. *Технології, інструменти та стратегії реалізації наукових досліджень*: матеріали міжнародної наукової конференції (м. Херсон, 20 березня 2020 р.) Україна: МЦНД, 2020. С. 151–153

7. Гушилик А. Б. Генеза правового статусу боржника у справі про банкрутство в незалежній Україні. *Традиційні та інноваційні підходи до наукових досліджень*: матеріали міжнародної наукової конференції (м. Луцьк, 10 квітня 2020 р.). Україна: МЦНД, 2020. С. 97–99.

8. Гушилик А. Б. Методологічні засади дослідження правового статусу боржника у справі про банкрутство. *Трансформація суспільних наук: соціально-економічний, лінгвістичний, політичний та ІТ-виміри*: Матеріали міжнародної наукової конференції (м. Дніпро, 11 вересня 2020 р.). Т. 1. Україна: МЦНД, 2020. С. 79–82.

9. Гушилик А. Б. Відповідальність засновників та керівника боржника у справі про банкрутство. *Суспільство XXI у дискурсі соціально-політичних наук, правознавства та суспільних комунікацій*: матеріали міжнародної спеціалізованої наукової конференції (м. Хмельницький, 19 лютого 2021 р.). Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця: Європейська наукова платформа, 2021. С. 36–38.

10. Гушилик А. Б. Актуальні питання наповнення ліквідаційної маси у процедурі банкрутства. *Ricerche scientifiche e metodi della loro realizzazione: esperienza mondiale e realta domestiche* : Raccolta di articoli scientifici «ΛΟΓΟΣ» con gli atti della I Conferenza scientifica e pratica internazionale (T.1), Bologna, May14, 2021. Bologna-Vinnytsia : Associazione Italiana di Storia Urbana& Piattaforma scientifica europea, 2021. P. 58–59.

Зазначені публікації містять належне обґрунтування отриманих наукових результатів, опубліковані у виданнях, кількість та рівень яких відповідає встановленим вимогам, характеризуються повнотою викладу матеріалів дисертації, опубліковані у різних випусках (номерах) наукових періодичних видань. Серед наведених публікацій немає таких, в яких повторюються наукові результати, опубліковані раніше в інших наукових публікаціях, що вже зараховані за темою дисертації. Опублікування результатів дисертації А.Б. Гушилика на тему «Правовий статус боржника у справі про банкрутство» відповідає вимогам, встановленим п. 11 Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167.

IV. Дисертація А.Б. Гушилика на тему «Правовий статус боржника у справі про банкрутство», підготовлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право, галузь права 08 Право характеризується належним науковим рівнем, містить обґрунтовані та актуальні нові наукові положення, сформульовані здобувачем самостійно під час цілісного завершеного наукового дослідження, результати якого повно опубліковано у встановленій кількості публікацій, має достатнє теоретичне та практичне значення для юридичної науки і загалом відповідає вимогам, встановленим п. 10–12 Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167. Оформлення дисертації відповідає вимогам, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України «Про

затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 № 40.

З огляду на викладене дисертація А.Б. Гушилика на тему «Правовий статус боржника у справі про банкрутство», підготовлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право, галузь 08 Право, може бути рекомендована до захисту.

Рецензент:

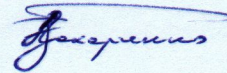
завідувачка кафедри цивільного, трудового
права та права соціального забезпечення
факультету № 3 ДонДУВС
доктор юридичних наук, професор

Наталя ІВАНЮТА

Рецензент:

завідувач науково-дослідної лабораторії
публічної безпеки громад факультету № 2
ДонДУВС
доктор юридичних наук, доцент

Андрій ЗАХАРЧЕНКО

06 вересня 2021 року

Підписи завідувачки кафедри цивільного, трудового права та права соціального забезпечення факультету № 3 ДонДУВС д.ю.н., професора Наталі Іванюти,
завідувача науково-дослідної лабораторії публічної безпеки громад факультету № 2 ДонДУВС д.ю.н., доцента Андрія Захарченка засвідчую:

Начальник ВДСД

Юлія МЕРКУЛОВА